

Carta Apostòlica *In unitate fide*

Domènec Melé¹

El Papa Lleó XIV, el passat 23 de novembre, va publicar la Carta Apostòlica 'In unitate fide'. Va ser poc abans d'emprendre el seu viatge a Turquia i Liban (27 novembre a 2 de desembre), amb peregrinació a Iznik (nom turc de Nicea des de 1331). El motiu, tant de la Carta com del viatge va ser el 1.700 aniversari del Primer Concili de Nicea. La importància cabdal d'aquest concili ecumènic celebrat l'any 325 a Nicea -llavors un enclavament comercial en la ruta cap a Constantinoble en l'època romana- és ben conegut pels qui coneixen mínimament la història de l'Església.

Aquest concili va concloure **una controvèrsia que havia dividit fortament els cristians** i no era pas una qüestió fútil: era, ni més ni menys, sobre **Jesús com a Fill de Déu**. Arrià i els seus nombrosos seguidors sostenien que sent Jesús un home extraordinari, no era veritable Déu, sinó una mena d'intermediari de Déu, amb molt poder, això sí, però distint a Déu. Tenien les seves raons: d'una banda, el monoteisme, fortament arrelat en l'Antic Testament i també en el Nou, semblava contradictori amb què Déu-Pare fos alhora Déu-Fill. D'altra banda, l'existència d'un **demiürg** en la filosofia de Plató, i posteriorment en el neoplatonisme a principis de la nostra era, que des de la fe cristiana correspondria a Jesucrist. El **demiürg** (en grec significa 'suprem artesà', 'faedor') era una deïtat primordial que s'atribuïa la creació de l'univers.

El moviment, que s'ha anomenat arrianisme, va tenir molts partidaris, però molts altres van reaccionar, mantenint que el que defensava Arrià era contrari a l'Evangeli i a la Tradició; i, per tant, es tractava d'una doctrina herètica. En l'Evangeli, és cert que sovint Jesús es dirigeix al Pare, però també hi ha nombrosos textos, sobretot en l'Evangeli de sant Joan, en els quals Jesús es mostra igual al Pare i veritable Fill de Déu, fins i tot afirmant: "Jo i el Pare un som" (Jn 10, 30). Per part seva, l'Evangeli segons sant Marc s'introdueix amb aquestes paraules "Començament de l'Evangeli de **Jesucrist, Fill de Déu**" (Mc 1, 1).

El Papa recorda el context històric i la resposta que va donar el Concili de Nicea establint que el Fill és distint del Pare, encara que de la mateixa substància (*homoousios*). Nicea seria l'inici del desenvolupament teològic-doctrinal sobre **Déu, Un i Tri**: un sol Déu però en tres persones realment distintes.

COMENTARI DE DOCUMENTS

El Papa remet i lloa un document de la Comissió Teològica Internacional: *Jesucrist, Fill de Déu, Salvador. El 1.700 aniversari del Concili Ecumènic de Nicea*, el qual “ofereix útils perspectives per a aprofundir en la importància i actualitat no sols teològica i eclesial, sinó també cultural i social del Concili de Nicea.”

El Papa Lleó XIV recorda que Nicea va formular com a professió central de la fe cristina que Jesucrist és el Fill únic de Déu “**engendrat, no creat, consubstancial al Pare**”. La Carta explica perquè Nicea va usar termes no bíblics (ousia, homoousios): no per a “hel·lenitzar” la fe, sinó per a expressar amb precisió la veritat bíblica enfront de l’error. D’aquesta manera, Nicea **reafirma alhora el monoteisme i el realisme de l’Encarnació**: Déu no és llunyà, sinó que es fa pròxim en Jesucrist.

A la llum del Concili de Nicea, Lleó XIV subratlla la imatge de Crist com a “**llum de llum**”, que il·lumina al batejat per a ser llum en el món i la plenitud de l’Encarnació, ja que el **Verb va assumir tot l’humà (cos i ànima)**, la qual cosa fonamenta la dignitat sencera de la persona i l’esperança de la “divinització” cristiana. Així, l’autèntica humanització només s’entén des de Crist.

En la part final de la Carta, el Papa acosta el Credo a **la vida personal dels cristians**. Pregunta per la **recepció interior del Credo** avui i crida a un examen de consciència. Denúncia que en moltes cultures Déu ha perdut rellevància i que els propis cristians han contribuït a enfosquir el seu rostre amb incoherències, violència o usos ideològics del nom de Déu. Per això convida a tornar al Déu viu del Credo, a reconèixer i purificar ídols contemporanis (poder, riquesa, autosuficiència), i a viure la fe en clau de conversió.

La carta insisteix que confessar Crist com a Senyor implica seguir-lo en el camí de la creu, que condueix a vida nova; i que la fe és inseparable de l’amor concret al proïsme, especialment als petits i pobres, on Crist es fa present. La unitat de la fe no és només doctrinal, sinó vital: el que es professa amb la boca ha de verificar-se en la vida i en la caritat.

¹ Doctor en Teologia. Director de *Temes d’avui*.